

La restauració d'una pintura sobre tela. Un exemple

Aspecte del quadre abans de la restauració, on es veuen tres proves de neteja

L'actuació sobre una peça que forma part d'un patrimoni col·lectiu sempre comporta un risc. Per això és essencial seguir un criteri clar ja sigui en el procés de restauració com en el concepte mateix de respecte a l'obra. Cal tenir presents dos dels principis bàsics de la restauració moderna i que s'emparen en dictàmens fets per la UNESCO: el respecte absolut a l'obra original i la utilització de materials reversibles.

S'entén, doncs, que la peça, tal com ens arriba, és la cosa més important. El restaurador ha de conservar-la i aturar-ne el deteriorament, però mai falsejar-la ni reinventar-la. Estar al seu servei. L'obra en propietat del Centre de Lectura, que mostra l'Epifania de Nadal, és un clar exemple d'un procés de restauració ampli i complex, el coneixement del qual pot ajudar a entendre millor el camp de la restauració, molt castigada per afeccionats que s'atreveixen amb un patrimoni que és col·lectiu i, sobretot, molt fràgil.

L'estat preliminar

L'obra que analitzem és una pintura a l'oli sobre tela de lli, muntada en un bastidor del tipus espanyol, de 98x86 cm. Sense signar. Probablement era més gran però ha estat tallada i reduïda.

Presenta molta brutícia superficial, principalment vernissos ennegrits i pols. El suport, la tela de lli, és resseca i trencadissa, la trama i l'ordit no estan tupits i s'hi deixa entreveure la llum. Apareixen estrips considerables.

La capa pictòrica no està cohesionada amb el suport, que és molt feble, amb pèrdues importants al llarg d'unes línies horitzontals i verticals degudes al fet que en algun moment la tela va ser plegada. Llacunes àmplies sense pintura (zona de la cara de la Verge, al llarg de tots els late-

consell directiu

Us oferim tot seguit dos articles que ens parlen del quadre *Sagrada Família*, una obra d'autor anònim pertanyent al patrimoni de l'entitat que ha estat restaurada recentment, des de dos perspectives diferents: una que ens mostra alguns dels detalls del procés de restauració que s'hi ha dut a terme i una altra que ens parla de l'interès artístic de l'obra.

als). Bastidor amb atacs de corcs, sense força per suportar la tensió de la tela. S'aprecien intervencions anteriors de repintats i vernissats barroers a la part inferior.

Actuació-procés de restauració

A causa del mal estat del suport és imprescindible una fixació prèvia i un reenlatat. Es tracta de buscar tela de lli més fina que l'antiga i encolar-la a sobre de l'original, canviar el bastidor per un de nou i tensar-ho tot novament. Aquest procés és el més delicat, però cal fer-lo per salvar la peça. Significa tornar-li la consistència en la seva estructura. Seguidament és necessari eliminar els vernissos vells i tota la brutícia superficial, i per això es busca un dissolvent que no ataqüi el procediment a l'oli. La neteja, en aquest cas, és sorprenent perquè apareixen tons, colors i formes que quedaven totalment tapats. Tot el mantell que cobreix en Nen Jesús, que era fosc, ara es pot veure amb tota la riquesa del color i els detalls de flors escampades a sobre.

Un cop fixat tot el conjunt de l'obra i aturat el procés de degradació s'ha de refer l'original, cosa que significa reintegrar les parts perdudes amb el concepte que dèiem més amunt: respectar l'original. Així, hem seguit el criteri d'integrar el retoc en tota l'obra i que, mirat en detall, s'apreciï bé la

part nova i la vella. És una tècnica anomenada plomejat que consisteix a fer el color a base de feixos verticals de línies molt fines de diferents colors. Aquest tractament ha estat necessari al llarg de les àmplies llacunes on s'havia perdut la capa pictòrica, part de la cara de la Verge, gairebé tota la cara del personatge de l'esquerra i puntualment el Nen Jesús.

Tots els materials emprats són reversibles, i en qualsevol moment es poden tractar i treure amb facilitat i deixar la tela tal com estava en un principi, atès que en el futur poden aparèixer tècniques i procediments millors que els actuals.

Amb la peça s'adjunta tota una fitxa tècnica que detalla els dissolvents, consolidants i materials utilitzats així com un recull gràfic del procés i en altres casos conclusions d'anàlisis microscòpiques, amb llum ultraviolada i llum de sodi, estudis radiogràfics, etc.

Ens hem trobat davant un cas amb un procés de restauració ampli. Cada peça, però, és diferent i cada una necessita una actuació diferent. Hem recuperat un quadre important per al patrimoni col·lectiu. La pintura sobre tela del Centre de Lectura té a partir d'ara una pila d'anys per endavant.

PEP ÀVILA

LLICENCIAT EN BELLES ARTS,
ESPECIALITAT RESTAURACIÓ

